

УДК 004.67:314.1(477)

Орлик Оксана Володимирівна

*к. е. н., доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

РОЗВИТОК ЦИФРОВИХ НАВИЧОК НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

JEL classification: I250; J240

В умовах швидкої цифровізації суспільства та зростаючої потреби в освоєнні сучасних технологій для розвитку та відновлення економіки України, забезпечення її конкурентоспроможності у світі, розвиток цифрових навичок у населення країни є актуальним завданням. Оволодіння цифровими навичками є необхідною умовою для активної участі громадян країни у цифровій економіці та забезпечення доступу до новітніх можливостей освіти, роботи та спілкування.

В останні роки рівень цифрових навичок населення України поступово збільшується. Згідно з дослідженням 2023 р. Міністерства цифрової трансформації України [1], 92,8% дорослого населення України віком 18–70 років мають цифрові навички, і лише 7,2% населення не мають навичок користування цифровими технологіями, порівняно з 15,1% у 2019 р. (-7,9%). З 2019 р. частка дорослого населення з низьким рівнем цифрових навичок скоротилася з 37,9% до 33,2% (-4,7%). Частка населення країни, яка володіє навичками на рівні базового та вище базового, підвищилася до 59,6% порівняно з 47,0% у 2019 р. (+12,6%). При цьому, частка дорослого населення, яке опанувало просунуті цифрові навички, підвищилася з 25,5% у 2019 р. до 38,0% у 2023 р. (+12,5%). Найбільш

розвиненими у дорослого населення є комунікаційні (90,1%) та інформаційні (90,1%) навички, а також навички вирішення життєвих проблем (86,0%).

Загальний рівень цифрових навичок серед дорослого населення країни в розрізі різних параметрів наведений у табл. 1.

Таблиця 1

Загальний рівень цифрових навичок серед дорослого населення України на 2023 р.

Рівні цифрових навичок	No skills	Low skills	Basic skills	Above basic skills
<i>У розрізі віку</i>				
18–29 років	2,1%	13,3%	19,2%	65,4%
30–39 років	3,1%	24,0%	28,8%	44,1%
40–49 років	5,8%	32,6%	21,9%	39,7%
50–59 років	8,9%	42,5%	22,5%	26,1%
60–70 років	17,4%	56,7%	13,9%	12,0%
<i>У розрізі рівня освіти</i>				
Неповна / повна середня	13,3%	46,3%	16,3%	24,1%
Середня спеціальна	9,4%	46,2%	22,1%	22,3%
Незакінчена вища / вища / науковий ступінь	3,6%	18,9%	23,0%	54,5%
<i>У розрізі типу (статусу) зайнятості</i>				
Населення, яке працює	4,5%	27,1%	24,5%	43,9%
Студентська молодь	3,2%	5,4%	10,8%	80,6%
Населення, яке тимчасово не працює	8,7%	38,6%	23,9%	28,8%
Пенсіонери / безробітні за станом здоров'я	19,1%	63,7%	10,9%	6,3%
<i>У розрізі статі</i>				
Жіноча	6,2%	33,6%	21,6%	38,6%
Чоловіча	8,3%	32,6%	21,8%	37,3%
<i>У розрізі рівня доходів</i>				
Нижче середнього	13,4%	46,6%	16,7%	23,3%
Середній	4,1%	29,9%	23,0%	43,0%
Вище середнього	3,3%	14,7%	28,2%	53,8%

Джерело: розроблено автором за даними [1]

Із даних табл. 1 можна побачити, що існують відмінності у цифрових навичках населення. Рівень цифрової грамотності не є однаковим для різних вікових груп. Цифрові навички жінок і чоловіків не мають особливих відмінностей. Люди похилого віку та люди з інвалідністю відстають у цифрових навичках, а також ті, хто має низьку освіту, низький дохід. Студенти же демонструють найвищі показники з-поміж усіх груп та найкраще володіють просунутими цифровими навичками.

На основі представлених даних ми можемо скласти портрети людей з різними рівнями цифрових навичок в Україні. Так, на 2023 р. цифровими навичками вище базового рівня (Above basic skills) володіли: люди молодшого віку – 18–29 років (65,4%), а також молоді люди віком 30–39 років (44,1%), з незакінченою вищою або вищою освітою, науковим ступенем (54,5%), студенти (80,6%) та ті, хто працює (43,9%), як жінки (38,6%), так і чоловіки (37,3%), з рівнем доходу вище середнього (53,8%) та середнім (43,0%).

Портрет людей, які володіють базовими цифровими навичками (Basic skills): молоді люди віком 30–39 років (28,8%), з незакінченою вищою або вищою освітою, науковим ступенем (23,0%) чи середньою спеціальною освітою (22,1%), жінки (21,6%) та чоловіки (21,8%), які працюють (24,5%) або тимчасово не працюють (тимчасово безробітні, декретна відпустка) (23,9%), та мають дохід вище середнього (28,2%) та середній (23,0%).

Портрет людей, які володіють цифровими навичками на рівні нижче базового (Low skills): люди похилого віку – 60–70 років (56,7%) та середнього віку – 50–59 років (42,5%), з неповною або повною середньою освітою (46,3%) чи середньою спеціальною освітою (46,2%), пенсіонери та безробітні за станом здоров'я (63,7%), та ті, хто тимчасово не працює (38,6%), як жінки (33,6%), так і чоловіки (32,6%), з доходом – нижче середнього (46,6%).

Портрет людей, які не мають навичок користування цифровими технологіями (No skills): люди похилого віку – 60–70 років (17,4%), з неповною або повною середньою освітою (13,3%), пенсіонери

та безробітні за станом здоров'я (19,1%), чоловіки (8,3%) та жінки (6,2%), які мають дохід – нижче середнього (13,4%).

Отже, люди без фахової освіти поступаються у цифрових навичках людям із середньою спеціальною освітою, а ті – людям із незакінченою вищою або вищою освітою, науковим ступенем; студенти та населення, яке працює, мають кращі цифрові навички, порівняно з незайнятим населенням; люди з вищим та середнім рівнем доходів мають вищий рівень цифрових навичок.

Зменшення за період 2019–2023 рр. частки дорослого населення без цифрових навичок та збільшення частки із цифровими навичками вказує на позитивні тенденції розвитку цифрової грамотності в країні. Проте, аналіз також показав наявність важливої проблеми – збільшується цифровий розрив у плані використання сучасних цифрових технологій та Інтернету між людьми похилого віку та людьми молодого й середнього віку, який може поглибитись у майбутньому, якщо його не усувати. Цю проблему потрібно вирішувати, підвищуючи рівень цифрової грамотності літніх людей. Освіта дорослих протягом життя надає можливість різноманітним групам населення адаптуватися до мінливих умов життя: вдосконалювати цифрові навички, когнітивні здібності, професійні знання. «Також ефективними є заняття в Університетах третього віку, соціальних службах, організаціях соціальної сфери, в межах соціальних проєктів із цифрового навчання» [2, с. 73].

81% українців вважає, що зростання рівня цифрової грамотності населення може позитивно вплинути на економіку України. При цьому, переважна частка серед цих респондентів – це студенти та молоді люди, які працюють. Саме вони найкраще володіють цифровими технологіями, мають високий рівень просунутих навичок та розуміють важливість розвитку цифрових навичок для професійного життя, оскільки працівники із цифровими навичками отримують на 81,3% вищі заробітні плати, на відміну від тих, хто їх не опанував [1].

Підсумовуючи викладений матеріал можна зробити такі висновки: 59,6% українців у віці від 18 до 70 років володіють цифровими навичками на рівні базового та вище базового (просунутий рівень), 33,2% – нижче базового, а 7,2% взагалі не мають цифрових навичок. З усіх цифрових навичок серед дорослого населення країни найбільш розвиненими є комунікаційні та інформаційні (обидві – 90,1%). Результати аналізу вказують, що з 2019 р. по 2023 р. рівень цифрових навичок населення країни поступово збільшувався, що свідчить про сталий розвиток цифрової грамотності в Україні.

Література

1. *Дослідження цифрової грамотності в Україні. 2023* / Міністерство цифрової трансформації України. Дія. Освіта : сайт. URL: <http://surl.li/orijv> (дата звернення: 28.02.2024).
2. Іванова І. Б. *Соціальна робота з людьми похилого віку* : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2023. 220 с.